
აივ/შიდსთან ასოცირებული პირის ღრუს ლორწოვანის დაავადებათა გამოვლინების თავისებურებანი და სტატისტიკური მონაცემები 2016 წელს საქართველოში

თსსუ, პაროდონტისა და ლორწოვანის დაავადებათა დეპარტამენტი; ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი; ქართულ-გერმანული იმპლანტაციის ცენტრი “HBI-dentImplant”

ჯანმრთელობის დაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემებით აივ/შიდსის პანდემიის დაწყებიდან 2016 წლამდე მსოფლიოში სულ დაინფიცირდა 70 მლნ-ზე მეტი ადამიანი. მათგან დაახლოებით 35 მლნ (29.6 მლნ – 40.8 მლნ) გარდაიცვალა შიდსთან ასოცირებული სხვადასხვა დაავადებით. 2016 წლისთვის აივ ინფიცირების შემთხვევათა რაოდენობამ 36.7 მლნ-ს მიაღწია. კვლევებით დადგენილია ის ფაქტიც, რომ ეს მონაცემი აივ ინფიცირებულთა სრული რაოდენობის მხოლოდ 60%-ია, ხოლო დანარჩენმა 40%-მა, რომელთა რაოდენობა საშუალოდ 14 მლნ-ზე მეტს შეადგენს, ჯერ კიდევ არ იცის საკუთარი აივ სეროპოზიტიურობის შესახებ(1,6,7).

ამასთან, აღსანიშნავია ისიც, რომ მსოფლიოში აივ ინფექციის ახალ შემთხვევათა რაოდენობა სტაბილურად მცირდება, მაგრამ ეს არ ეხება ყველა რეგიონს. აღმოსავლეთ ევროპასა და ცენტრალურ აზიაში კვლავ შეინიშნება აივ-ის გავრცელების მაღალი ტემპი. აივ-ის გავრცელების მაჩვენებელი ყველაზე მაღალია ამ რეგიონის ორ ქვეყანაში - რუსეთის ფედერაციასა და უკრაინაში, სადაც აივ-ის ახალ შემთხვევათა 90%-ზე მეტი მოდის (4,5).

ყოველწლიურად სტაბილურად მცირდება შიდსთან ასოცირებული სიკვდილიანობაც, თუმცა არა ზემოაღნიშნულ რეგიონში, სადაც ჯერ კიდევ მატებაა ამ მხრივაც. ზოგადად კი, სიკვდილიანობის კლება განპირობებულია ანტირეტროვირუსული (არვ) თერაპიის, ტესტირების და მხარდაჭერის პროგრამების გაფართოებით, განსაკუთრებით დაბალი და საშუალო განვითარების ქვეყნებში (2,3).

მსოფლიო სტატისტიკით, საქართველო მიეკუთვნება დაბალი პრევალენტობის ქვეყნებს, რადგან დღეისათვის რეგისტრირებულია 6200-მდე შემთხვევა. მაგრამ შიდსის პანდემიის გავრცელების თავისებურებიდან გამომდინარე, ჩვენს ქვეყანაში, სავარაუდოდ, ინფიცირებულთა რაოდენობა გაცილებით მაღალია და, ექსპერტთა გათვლებით, დაახლოებით 10000-ს შეადგენს. ეს კი ჩვენი მცირერიცხოვანი ქვეყნისთვის საკმაოდ სოლიდური რიცხვია. ამის გარდა, გასათვალისწინებელია ქვეყნის გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა და მეზობელ ქვეყნებში ამ დაავადების მაღალი პრევალენტობა (1,7).

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის შიდსის პროგრამის UNAIDS-ის მიერ შემუშავებულია აივ/ შიდსთან ბრძოლის სტრატეგია, “90-90-90” გათვლილი 2020 წლისთვის, ხოლო 2030 წლისთვის იგეგმება დაავადების სრული დამარცხება. აღნიშნული სტრატეგია ნიშნავს, რომ 2020 წლისთვის მიღწეულ უნდა იქნეს შემდეგი შედეგები (5,6):

1. აივ ინფიცირებულ პირთა 90%-ით გამოვლენა;
2. გამოვლენილ პაციენტთა 90%-ის ჩართულობა არვ მკურნალობის პროგრამაში;
3. მკურნალობაზე მყოფი ავადმყოფების 90%-ში ვირუსის კონცენტრაცია უნდა იყოს არაგანსაზღვრადი (ანუ პრაქტიკულად 0-ის ტოლი) (5).

აღსანიშნავია, რომ მოცემული სტრატეგიის მიხედვით, დღეისათვის საქართველოში გამოვლენილია აივ ინფექციის შემთხვევათა მხოლოდ 51%; მათგან არვ მკურნალობაზეა 32% და ვირუსი არაგანსაზღვრადია 27%-ში. აქედან კარგად ჩანს საქართველოში ჩასატარებელი სამუშაოს მასშტაბურობა, რაშიც მნიშვნელოვანი წვლილი შეუძლია შეიტანონ ექიმ-სტომატოლოგებმა, განსაკუთრებით დაავადების დროულად გამოვლენის კუთხით (6).

ჩვენი კვლევის მიზანი იყო საქართველოში გამოვლენილ აივ-ინფიცირებულ პაციენტთა შორის აივ-ასოცირებული ორალური მანიფესტაციების გამოვლინების სიხშირის და სპეციფიკურობის დადგენა.

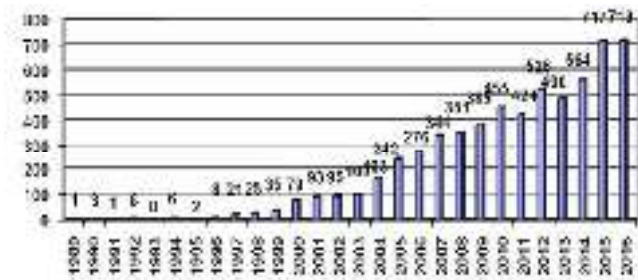
ჩვენს მიერ ჩატარებული კვლევა ანალიტიკური ტიპისაა, რადგან ის მოიცავს ორზე მეტი ცვლადის ასოციაციას. კვლევის სუბიექტს წარმოადგენდნენ შიდსის ცენტრში რეგისტრირებული პაციენტები. კერძოდ, ჩვენ განვიხილეთ 2016 წელს გამოვლენილი აივ ინფიცირების ყველა ახალი

შემთხვევა, რომელიც დაფიქსირდა აღნიშნული ცენტრის პაციენტთა მონაცემთა ელექტრონულ ბაზაში. თითოეული ახალი გამოვლინება შევისწავლეთ ჩვენს მიერ შერჩეული მაჩვენებლებისა და მონაცემების მიხედვით. მიღებული მასალა სტატისტიკურად დავამუშავეთ პროგრამული პაკეტის SPSS 22.0 (Statistical Package for the Social Sciences) გამოყენებით.

საქართველოში, 2016 წლის 31 დეკემბრის მონაცემით, ინფექციური პათოლოგიის, შიდსის და კლინიკური იმუნოლოგიის ცენტრში სულ რეგისტრირებული იყო 6131 აივ ინფიცირებული პირი, აქედან:

- ◆ მამაკაცი – 4553(74.26% 0.58),
- ◆ ქალი – 1578(25.74%1.7) (6.7).

წლების მიხედვით აივ/შიდსის ახალ შემთხვევათა სტატისტიკური ანალიზი გვიჩვენებს, რომ საქართველოში ისევე, როგორც აღმოსავლეთ ევროპის რეგიონში, მიუხედავად მრავალი პრევენციული თუ სამკურნალო ეფექტური ღონისძიებისა, მაინც აღინიშნება ამ დაავადების სტაბილური მატება(დიაგრამა 1).

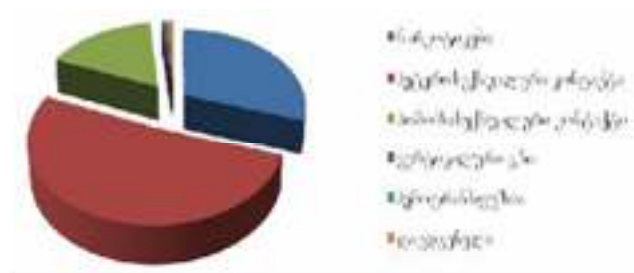

დიაგრამა 1.საქართველოში აივ/შიდსის ახალ შემთხვევათა განაწილება წლების მიხედვით

რეგისტრირებულ 6131 სეროპოზიტიურ პირს შორის შიდსი განვითარდა 3222 (52.55%0.95) შემთხვევაში, ხოლო გარდაიცვალა –1241 (20.24%1.99). ამავდროულად 3638 (59.34%0.83) პაციენტი ჩართულია არც მკურნალობის უფასო პროგრამაში. აივ ინფიცირებულთა უმრავლესობა 29-დან 39 წლამდე ასაკისაა, ხოლო ბავშვებს შორის გამოვლენილია 46 აივ ინფექციის შემთხვევა.

მხოლოდ 2016 წელს დაფიქსირდა 719 ახალ შემთხვევა. აივ ინფექციის გადაცემის გზების სიხშირე ასეთია:

- ◆ ჰეტეროსექსუალური კონტაქტებით– 368 (51.18%0.98),
- ◆ ნარკოტიკების ინექციური მოხმარებით_218 (30.32%1.52),
- ◆ ჰომო-ბისექსუალური კონტაქტებით–123 (17.11%2.2),
- ◆ ვერტიკალური გზით -4 (0.56%),
- ◆ ჰემოტრანსფუზიით - 2(0.28),
- ◆ დაუდგენელი იყო –5 (0.7%) (იხ. დიაგრამა 2).

დიაგრამა 2. აივ/შიდსის შემთხვევების განაწილება ინფექციის გადაცემის გზების სიხშირის მიხედვით

2016 წელს სულ გამოვლენილ 719 აივ ინფიცირებულ პაციენტს დაავადება აღინიშნა სხვადასხვა სტადიაზე:

- ◆ 11 (1,53% ±8,02) პაციენტს დაუდგინდა მწვავე სტადია;
- ◆ 130 (18.08%±2.12) იყო ასიმპტომურ სტადიაზე;
- ◆ 361 (50,21%±0.996) შემთხვევა იყო სიმპტომური არა შიდსი;

- ◆ 214 (29,76%±1.54) პირს კი უკვე ჰქონდა განვითარებული შიდა;
- ◆ 3 (0,42%) შემთხვევაში განისაზღვრა არა შიდა/დაუზუსტებელი მდგომარეობა.

პაციენტების ნახევარზე მეტს, დაახლოებით 55%, დაავადება გამოუვლინდა უკვე შორსწასულ სტადიაზე.

2016 წელს გამოვლენილი შემთხვევებიდან აივთან ასოცირებული პირის ღრუს ლორწოვანის დაავადება დაუდგინდა 245 (34,07%±1.39) პაციენტს. შევისწავლეთ ორალური მანიფესტაციების სიხშირის კორელაცია პაციენტთა იმუნური სტატუსთან. კვლევამ აჩვენა, რომ:

- ◆ იმ პაციენტთა შორის, რომელთა 1 მმ3 სისხლში T(CD4) ლიმფოციტის უჯრედები იყო 500-ზე მეტი, მანიფესტაციები პირის ღრუს ლორწოვანზე აღენიშნა მხოლოდ 21-ს (2,92%±5,8);

- ◆ მათგან, რომელთა სისხლშიც T(CD4) ლიმფოციტების მაჩვენებელი იყო 500-დან 200-მდე, გამოვლინებები პირის ღრუს ლორწოვანზე აღენიშნა 102 (41,6%±1.18) პირს.

- ◆ ხოლო მათ შორის, რომელთაც T(CD4) ლიმფოციტების მაჩვენებელი აღმოაჩნდათ 200-ზე ნაკლები ანუ გამოვლენა მოხდა შიდას სტადიაზე, 122(49,8%±1,01) პაციენტს ჰქონდა სხვადასხვა სახის ორალური მანიფესტაცია.

თბილისის შიდას ცენტრში შეირჩა აივ-ასოცირებული ორალური მანიფესტაციის მქონე 125 (51,02%±0,97) პაციენტი. მათ ჩავუტარეთ ლორწოვანზე გამოვლენილი პათოლოგიის სტომატოლოგიური გამოკვლევა და აღმოჩნდა, რომ 69 (55.2%±0.9) პაციენტს ჰქონდა სხვადასხვა სახის ორალური კანდიდოზი, 37-ს (25,52%±1,71) გამოუვლინდა ჰერპეს ვირუსებით გამოწვეული დაზიანებები, გინგივო-სტომატიტების შემთხვევა იყო 8(5,52%±4,13), ვერუკოზული ლეიკოპლაკია – 9 (6,21%±3,89), არა-ჰოჯკინის ლიმფომა და კაპოშის სარკომა კი წლის განმავლობაში მხოლოდ თითო (0,14%±26,7) პაციენტს აღენიშნა (იხ. ცხრილი 1).

ორალური მანიფესტაციის სახეები	სიხშირე
კანდიდოზები	69 (55.2%±0,9)
ჰერპესვირუსები	37(25,52%±1,71)
ვერუკოზული ლეიკოპლაკია	9 (6,21%±3,89)
გინგივო-სტომატიტი	8 (5,52%±4,13)
კაპოშის სარკომა	1 (0,14%)
არა-ჰოჯკინის ლიმფომა	1 (0,14%)

ცხრილი 1. ორალური მანიფესტაციების სიხშირე

ამგვარად, ჩვენი კვლევის შედეგებით დადასტურდა, რომ აივ ინფექციასთან ასოცირებული ორალური მანიფესტაციები საკმაოდ ხშირია და, რომ ისინი ვლინდებიან აივ/შიდას როგორც გვიან, ასევე დაავადების ადრეულ სტადიაზეც, თუმცა სხვადასხვა სიხშირით. ამასთან, ორალური მანიფესტაციის ნებისმიერი შემთხვევა არის ძალიან საყურადღებო. პირის ღრუს ლორწოვანზე გამოვლენილი ყველა სახის დაავადება შეიძლება წარმოადგენდეს აივ ინფექციის ინდიკატორს, მისი ადრეული გამოვლინების კლინიკურ ნიშანს, აივ-ის შიდას სტადიაზე პროგრესირების პრედიქტორს და/ან პირობით პათოგენური ინფექციების დეტერმინანტებს (2,3,7).

ამდენად, მათ დროულ დიაგნოსტიკებას გააჩნია ძალიან დიდი მნიშვნელობა, რაშიც ექიმ-სტომატოლოგებსაც შეუძლიათ დიდი წვლილის შეტანა. დაავადების კლინიკური ნიშნების ადრეული ამოცნობა, დროულად დასმული დიაგნოზი და დაწყებული მკურნალობა უდიდეს როლს ასრულებს პაციენტის ჯანმრთელობის შენარჩუნებისა და სიცოცხლის გახანგრძლივების მხრივ, აგრეთვე საზოგადოებრივი ჯანდაცვის კუთხით ენიჭება სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა.

ლიტერატურა:

1. თ.ცერცვაძე, ფ.გაბუნია, მ.ცინცაძე, ო.ჩოკოშვილი “აივ ინფექცია/შიდასი” 2013/2016.
2. Leão JC, Ribeiro CMB, Carvalho AAT, Frezzini C, Porter S. Oral complications of HIV disease. Clinics. 2009; 64(5):459-70.
3. Maeve M. Coogan, John Greenspan, Stephen J. Challacombe“Oral lesions in infection with human immunodeficiency virus” Bull World Health Organ. 2005 Sep;83(9):700-6. Epub 2005 Sep 30. h t t p : //www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16211162
4. Hoffman; Rockstroh; HIV 2015; medizinFokusVerlag, HAmberg; www.hivbook.com

5. <http://www.who.int/hiv/en/>

6. http://aidscenter.ge/epidsit_world_geo.html

7. Oral lesions in infection with human immunodeficiency virus Maeve M. Coogan,¹ John Greenspan,² & Stephen J. Challacombe³ Bulletin of the World Health Organization September 2005, 83 (9) p.700-706.

Bukhnikashvili E., Abashidze N., Tsintsadze M., Ivereli M. , Gogishvili Kh.

HIV/AIDS RELATED ORAL MANIFESTATIONS AND THEIR STATISTICS IN GEORGIA 2016

TSMU, DEPARTMENT OF PERIODONTICS AND ORAL MUCOSA DISORDERS; INFECTIOUS DISEASES, AIDS AND CLINICAL IMMUNOLOGY RESEARCH CENTER; "HBI-DENTIMPLANT" GEORGIAN - GERMAN IMPLANTATION CENTER

The goal of our research was to determine the frequency of oral manifestations among the new revealed HIV-infected persons in 2016. For this we studied the database of the AIDS Center and we explored a certain group of patients with oral manifestations and carried out according to the dental examination. The results are:

In 2016 totally were found out 719 new cases of HIV infections in a various stages: 11 (1,53%±8,02%) were Acute stage, 130 (18,08%±2,12%) -Asymptomatic stage, 361 (50,21%±0,996%) – Symptomatic Non-AIDS, 214 (29,76%±1,54%) –AIDS, just 3 (0,42%±15,4%) – NonAIDS/unknown state. Among of them HIV-associated oral manifestations were found in 245 (34,07%±1,39%) patients. We investigated 125 (51,02%±0,97%) cases and as a result: 69 (55,2%±0,9%) were oral candidiasis, 37 (25,52%±1,71%) manifestations were caused by herpes-virus. 9 (6,21%±3,89%) of them were oral hairy leukoplakia, 8 (5,52%±4,13%) - gingivitis and periodontitis, Non Hodgkin's lymphoma - just 1 (0,14%±26,7%) case and Kaposi's Sarcoma also 1 (0,14%±26,7%) in the year.